

Základné pojmy v oblasti migrácie

Migrant

Osoba, ktorá sa nachádza mimo územia štátu, ktorej je občanom alebo štátnym príslušníkom a ktorá prebýva v inej krajine viac ako jeden rok bez ohľadu na dôvody jej zdržiavania sa v krajine (dobrovoľné alebo nedobrovoľné) a spôsob jej migrácie do krajiny (regulárne alebo neregulárne) opustí jednu krajinu alebo región s cieľom usadiť sa v inej krajine alebo regióne*. Slovenský právny poriadok pojem migrant nedefinuje.

* s výnimkou rekreácie, prázdnin, návštevy priateľov a príbuzných, obchodu, zdravotnej starostlivosti alebo náboženských pútí

Cudzinec

V kontexte EÚ osoba, ktorá nie je občanom členského štátu EÚ. Podľa platnej slovenskej legislatívy (zákona 404/2011 Z. z. o pobyte cudzincov) osoba, ktorá nie je občanom SR (t.j. občania EÚ/EHP, občania Švajčiarska a štátni príslušníci tretích krajín).

Občan EÚ/EHP

cudzinec, ktorý je občanom členského štátu Európskej únie, Európskeho hospodárskeho priestoru a Švajčiarskej konfederácie.

Štátny príslušník tretej krajiny / občan tretej krajiny

cudzinec, ktorý je štátny príslušník krajiny, ktorá nie je členským štátom Európskej únie (teda: nie je občanom EÚ ani rodinným príslušníkom občana EÚ), iným zmluvným štátom Dohody o Európskom hospodárskom priestore alebo Švajčiarskou konfederáciou alebo ide o osobu bez štátnej príslušnosti (pozri: zákon č. 5/2004 Z. z. službách zamestnanosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov).

Žiadateľ o azyl / žiadateľ o medzinárodnú ochranu

cudzinec, ktorý podľa zákona č. 480/2002 Z. z. o azyle požiada na útvare Policajného zboru, zodpovednom za prijatie žiadosti o azyl, o udelenie azylu na území Slovenska; žiadateľovi o azyl môže Migračný úrad MV SR poskytnúť doplnkovú ochranu, čím sa pobyt žiadateľa o azyl považuje za prechodný pobyt.

Azylant

cudzinec, ktorému bola podľa zákona č. 480/2002 Z. z. o azyle v znení neskorších predpisov poskytnutá medzinárodná ochrana vo forme azylu, pretože má v krajine pôvodu opodstatnené obavy z prenasledovania z dôvodov, ktoré určuje zákon.

Osoba s udelenou doplnkovou ochranou

cudzinec, ktorému podľa zákona č. 480/2002 Z. z. o azyle v znení neskorších predpisov poskytla Slovenská republika doplnkovú ochranu v prípade, že sa žiadateľovi neudelil azyl, avšak sú vážne dôvody domnievať sa, že by bol v prípade návratu do krajiny pôvodu vystavený reálnej hrozbe

vážneho bezpráviu. Rozdielom pri udeľovaní azylu a poskytovaní doplnkovej ochrany je čas, na ktorý sa ochrana udeľuje. V prípade azylu ide o trvalý pobyt cudzinca na území SR, v prípade doplnkovej ochrany ide o prechodný pobyt na dobu jedného roka, ktorý na základe opodstatnených dôvodov možno opäť predĺžiť na ďalší rok.

Utečenec

cudzinec, ktorý uteká z vlastnej krajiny, pretože je v nej prenasledovaný podľa dôvodov uvedených v Dohovore o právnom postavení utečencov z roku 1951 (Ženevský dohovor), alebo má oprávnené obavy, že bude prenasledovaný, a vzhľadom na tieto obavy nemôže alebo sa nechce vrátiť do vlastnej krajiny. V slovenskom právnom poriadku bol pojem utečenec nahradený pojmom azylant.

Vnútorne vysídlená osoba

Osoba alebo skupina osôb pod ochranou medzinárodného práva, ktoré boli nútené alebo prinútené utiecť alebo opustiť svoj domov alebo miesto svojho obvyklého pobytu, najmä pred následkami ozbrojených konfliktov, situácií všeobecného násillia, porušovania ľudských práv alebo prírodných či ľudmi zapríčinených katastrof, a ktoré neprekročili medzinárodne uznávané štátne hranice.

Environmentálny migrant / Osoba vysídlená z environmentálnych dôvodov

Osoba vystavená nútenej migrácii ako dôsledku náhlych alebo drastických environmentálnych zmien. Často sa nesprávne označuje ako environmentálny alebo klimatický utečenec.

Uviaznutý migrant

Osoba, ktorá bola z dôvodov mimo jej kontroly neúmyselne nútená zostať v určitej krajine.

Maloletý bez sprievodu

cudzinec, ktorý podľa zákona č. 305/2005 Z. z. o sociálnoprávnej ochrane detí a o sociálnej kuratele nie je občan SR a nachádza sa na území SR bez sprievodu rodiča alebo inej plnoletej fyzickej osoby, ktorej by mohlo byť dieťa zverené do osobnej starostlivosti.

Pracovný vs. ekonomický migrant

Osoba, ktorá bude, je alebo bola zapojená do zárobkovej činnosti v štáte, ktorého nie je štátnym príslušníkom. Medzinárodné dohovory poznajú iba pojem pracovný migrant. Pojem ekonomický migrant medzinárodné právo nedefinuje.

Vysokokvalifikovaný migrant

V kontexte EÚ ide o štátneho príslušníka tretej krajiny, ktorý hľadá zamestnanie v členskom štáte EÚ a má požadované adekvátne a špecifické kompetencie, ktoré vie doložiť vyššími odbornými kvalifikáciami.

Neregulárny / nelegálny migrant

Migrant bez platného povolenia na pobyt. V kontexte EÚ štátny príslušník tretej krajiny, ktorý sa na území hostujúcej alebo tranzitnej krajiny zdržiava neoprávnene v dôsledku neoprávneného vstupu, porušenia podmienok vstupu alebo v dôsledku vypršania platnosti oprávnenia na vstup alebo pobyt (tzv. over-stayer). Slovenská legislatíva pracuje s pojmom nelegálny migrant, ktorý ale nedefinuje. Neregulárnosť pobytu je administratívny priestupok.

Migrácia

V globálnom kontexte pohyb osoby alebo skupiny osôb cez medzinárodnú hranicu (medzinárodná migrácia), alebo v rámci krajiny štátu (vnútorná migrácia) bez ohľadu na jeho dĺžku, charakter a príčiny. Môže ísť o migráciu z územia štátu s úmyslom usadiť sa v inom štáte na dobu dlhšiu ako jeden rok (emigrácia, vystažhovalectvo) alebo migráciu na územie určitého štátu s úmyslom usadiť sa v ňom na dobu dlhšiu ako jeden rok (imigrácia, prisťahovalectvo).

Legálna/regulárna migrácia

Pohyb migrantov v súlade s platným právnym rámcom. Napr. ekonomická migrácia, pracovná migrácia, migrácia za účelom zlúčenia rodiny, štúdia.

Nelegálna/neregulárna migrácia

Pohyb migrantov do nového miesta pobytu alebo tranzitu mimo stanoveného právneho rámca vysielajúcej, tranzitnej alebo prijímajúcej krajiny.

Nútená migrácia

Pohyb vysídlených osôb, žiadateľov o azyl a/alebo utečencov, ktorý je vynútený v dôsledku prírodných alebo ľuďmi zapríčinených situácií. Patria medzi ne najmä prenasledovanie, konflikty, krízy, humanitárne, prírodné alebo environmentálne katastrofy či následky rozvojových projektov.

Zmiešaná migrácia / zmiešané migračné toky

Spoločný pohyb osôb vrátane žiadateľov o azyl, utečencov, ekonomických migrantov a iných migrantov – napr. maloletých bez sprievodu, prevádzaných osôb, obetí obchodovania s ľuďmi, environmentálnych migrantov a uviaznutých migrantov.

* Pojem ekonomický migrant medzinárodné právo nedefinuje.

Integrácia

Obojstranný proces, počas ktorého dochádza k vzájomnému približovaniu sa domáceho obyvateľstva a imigrantov žijúcich v krajine do jednej spoločnosti. Od cudzincov sa vyžaduje osvojenie si práv a povinností prijímacieho štátu a na druhej strane sa od prijímacieho štátu žiada vytvorenie podmienok pre úspešné začlenenie cudzincov do spoločnosti. Integrácia je preto strategickým procesom, ktorý prebieha na všetkých úrovniach štátu a spoločenského života. Kľúčovým pre úspešný integračný proces je zapojenie regionálnej a lokálnej úrovne – práve v mieste legálneho pobytu cudzinci nielen pracujú, ale sú aj súčasťou lokálnych komunit – takže reálna integrácia sa odohráva priamo v zamestnaní, komunitách, susedstvách, reštauráciách, bytových domoch, ubytovniach a pod. Samosprávy a lokálni aktéri tak napomáhajú integrácii cudzincov priamo v mieste ich legálneho pobytu, čo vedie k vzniku sociálnej súdržnosti medzi cudzincami a majoritnou spoločnosťou.

Vysídlenie

Prejav nútenej migrácie.

Presídlenie

V kontexte EÚ ide o transfer štátneho príslušníka tretej krajiny alebo osoby bez štátnej príslušnosti na základe žiadosti UNHCR a potreby jej medzinárodnej ochrany, z tretej krajiny do členského štátu EÚ,

kde sa môže zdržiavať so statusom utečenca alebo statusom, ktorý je upravený v národnej legislatíve alebo legislatíve EÚ a ponúka tie isté práva a výhody.

Relokácia / premiestnenie

Transfer osôb, ktoré majú štatút upravený Ženevskou konvenciou (1951) alebo štatút doplnkovej ochrany v súlade s legislatívou EÚ, z členského štátu EÚ, ktorý im udelil štatút medzinárodnej ochrany, do iného členského štátu EÚ, kde im bude udelený podobný typ ochrany. Ide aj o transfer osôb z členského štátu, v ktorom požiadali o medzinárodnú ochranu, do iného členského štátu, kde sa ich žiadosť posúdi.

Prevádzачstvo (migrantov)

Organizovanie neoprávneného vstupu pre osobu, ktorá nie je štátnym občanom daného štátu alebo osobou s trvalým pobytom na území daného štátu, s úmyslom získať priamo či nepriamo finančnú výhodu alebo inú materiálnu výhodu. Trestný čin, pri ktorom vždy dôjde k prekročeniu štátnych hraníc.

Obchodovanie s ľuďmi

Zlákanie, preprava, presun, ukrývanie alebo prevzatie osôb vrátane výmeny alebo odovzdania kontroly nad týmito osobami na účely vykorisťovania, a to prostredníctvom hrozby alebo použitia násillia alebo iných foriem donucovania, únosu, podvodu, klamstva, zneužitia moci alebo zraniteľného postavenia, alebo odovzdávania či prijímania platieb alebo výhod na dosiahnutie súhlasu osoby majúcej kontrolu nad inou osobou. Trestný čin, pri ktorom nemusí dôjsť k prekročeniu štátnych hraníc a ktorého obeť majú nárok na špecifický typ ochranných opatrení.

Regularizácia

Legalizácia neoprávneného pobytu migranta. Oficiálna procedúra, prostredníctvom ktorej krajina umožní neregulárnym migrantom získať na svojom území legálny status.

Nútený návrat

Návrat migranta do krajiny pôvodu, tranzitu alebo tretej krajiny (tzv. krajiny návratu) na základe administratívneho alebo súdneho vyhostenia. V kontexte EÚ ide o proces navracania na základe či už dobrovoľného alebo vynúteného naplnenia povinnosti návratu do krajiny pôvodu, tranzitu alebo tretej krajiny.

Dobrovoľný návrat

Asistovaný alebo samostatný návrat do krajiny pôvodu, tranzitu alebo tretej krajiny na základe slobodnej vôle migranta (tzv. navrátilca). Pri asistovanom dobrovoľnom návrate ide o poskytnutie logistickej, finančnej a/alebo inej materiálnej asistencie štátnemu príslušníkovi tretej krajiny, ktorý je administratívne vyhostený z územia členského štátu EÚ.

Použité zdroje

1) *A Common Agenda for Integration Framework for the Integration of Third-Country Nationals in the European Union*, Brussels, 1.9.2005; 2) *European Migration Network: Asylum and Migration Glossary 3.0*. European Commission, 2014; 3) *Medzinárodná organizácia pre migráciu: Základné pojmy v oblasti migrácie a integrácie cudzincov*. Dostupné na: <<https://iom.sk/sk/pre-media/zakladne-pojmy-o-migracii.html>> 4) *Migračné informačné centrum IOM: Práve poradenstvo*. Dostupné na: <<https://www.mic.iom.sk/index.php/sk/sk-bubles/316-test-pravne-poradenstvo>>